

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Renata Gąsior

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 11 maja 2021 r. w Warszawie

sprawy A. W. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...)w W.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania A. W. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. z dnia 23 listopada 2020 roku, znak: (...)

1. oddala odwołanie,

2. wniosek odwołującego o odstąpienie od żądania zwrotu określonej decyzją z dnia 23 listopada 2020 r. kwoty zawarty w treści odwołania z dnia 16 grudnia 2020 r. przekazuje Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. celem rozpoznania.

SSO Renata Gąsior

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. decyzją z 23 listopada 2020 roku znak: (...)zobowiązał A. W. (1) do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 lutego 2019 r. do 31 sierpnia 2019 r. w kwocie 11.620,84 zł. W uzasadnieniu powyższej decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczony pobrał nienależne świadczenia z tytułu renty rodzinnej z powodu przerwania nauki w szkole i niepowiadomienia o tym fakcie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych. Dodał także, że zwrot nienależnie pobranych świadczeń w wysokości 11.620,84 zł powinien nastąpić w terminie jednego miesiąca od daty doręczenia ww. decyzji na wskazany rachunek bankowy (decyzja organu rentowego z 23 listopada 2020 roku znak: (...)).

W dniu 16 grudnia 2020 r. A. W. (1) wniósł za pośrednictwem organu rentowego odwołanie od decyzji z 23 listopada 2020 r. Ubezpieczony wskazał, że prawo do renty rodzinnej przysługiwało mu od 2015 roku, przy czym od 28 kwietnia 2018 r. pobierał ją bez pośrednictwa matki, z uwagi na uzyskanie pełnoletniości. Odwołujący się wskazał, że pouczenie o obowiązku poinformowania organu rentowego o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń zostało zawarte dopiero w decyzji o zobowiązaniu do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, nie zaś we wcześniejszych decyzjach o przyznaniu renty. Ubezpieczony wskazał ponadto, że po podjęciu przez niego decyzji o zmianie toku nauczania z dziennego na zaoczny jego matka uległa wypadkowi, była hospitalizowana, wobec czego nie miał kto mu doradzić w sprawie i zapobiec powstaniu zadłużenia względem ZUS. A. W. (1) podniósł, że w październiku 2019 r. podjął ponownie naukę – w Zaocznym Liceum Ogólnokształcącym dla dorosłych (odwołanie k.3-4 a.s.). Ubezpieczony w odwołaniu wniósł ponadto o odstąpienie od żądania zwrotu określonej ww. decyzją kwoty.

W odpowiedzi na odwołanie z 7 stycznia 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ k.p.c. Organ rentowy powołał się na art. art. 138 ust. 1, art. 84 ust. 1 oraz art. 68 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wskazując że ubezpieczony w decyzji z 6 września 2018 r. został pouczone o obowiązku poinformowania organu rentowego o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły, o ustaniu świadczenia w wypadku niespełnienia któregokolwiek z warunków niezbędnych do jego przyznania i o obowiązku zwrotu świadczenia. Tymczasem podjęte przez organ czynności doprowadziły do ustalenia, że ubezpieczony 23 stycznia 2019 roku odebrał dokumenty ze szkoły – Zespołu Szkół im. (...) Kardynała S. W. i nie kontynuował nauki do 31 sierpnia 2019 r. (odpowiedź na odwołanie k.6).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony A. W. (1), urodzony (...) na mocy decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. z 28 października 2015 r. znak: (...) był uprawniony do renty rodzinnej po zmarłym 1 września 2015 roku M. W.. Na podstawie decyzji z 11 maja 2016 r. (znak: (...)), 8 września 2017 r. (znak: (...)) A. W. (1) wypłacano rentę rodzinną do 31 sierpnia 2018 roku (decyzja organu rentowego z 28 października 2015 r., znak: (...), k. 173-176, decyzja organu rentowego z 11 maja 2016 r., znak: (...), k. 201-203, decyzja organu rentowego z 8 września 2017 r., znak: (...) k. 201-203 a.r.).

Decyzją z 6 września 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. przeliczył A. W. (1) rentę rodzinną na okres do 31 sierpnia 2019 r. Ubezpieczonego pouczone, że w wypadku zaprzestania nauki zobowiązany jest do powiadomienia organu lub w wypadku kontynuowania nauki – do nadesłania zaświadczenia ze szkoły lub uczelni. Pouczono A. W. (2) o tym, że w wypadku, gdy ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania prawa do renty rodzinnej, prawo do renty ustaje, a ubezpieczony zostanie zobowiązany do zwrotu świadczeń nienależnych, tj. wypłaconych mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie do nich prawa albo wstrzymanie wypłaty w całości lub w części (decyzja organu rentowego z 6 września 2018 r. znak (...) k.241-243 a.r.).

A. W. (1) do 31 sierpnia 2018 r. był uczniem Gimnazjum nr 2 im. I. S. w O.. Następnie od 1 września 2018 r. rozpoczął naukę w Zespole Szkół im. (...) S. T. w K.. A. W. (1) kontynuował naukę do 23 stycznia 2019 r. – wówczas z uwagi na uzyskanie ocen nierokujących na kontynuację nauki, odebrał dokumenty ze szkoły. Od października 2019 r. ubezpieczony rozpoczął naukę jako słuchacz Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych (...) w M. (zaświadczenia k.199, 213, 217, 239, 245, 271, 273, 279 pismo k.253 a.r.).

Decyzją z 23 listopada 2020 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. znak: (...) zobowiązał A. W. (1) do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 lutego 2019 r. do 31 sierpnia 2019 r. w kwocie 11 620,84 zł (decyzja organu rentowego z 23 listopada 2020 roku znak: (...)).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie ww. dowodów, mając na uwadze, że nie był on sporny między stronami niniejszego postępowania. Dowodów z dokumentów żadna ze stron nie kwestionowała, a Sąd z urzędu nie znalazł podstaw do tego, aby odmówić im wiarygodności i mocy dowodowej. W niniejszej sprawie bezsporne jest, że odwołujący A. W. (1) w okresie od 1 lutego 2019 r. do 31 sierpnia 2019 r. nie kontynuował nauki i nie poinformował organu rentowego o tym fakcie. Jednocześnie zawarta w aktach rentowych decyzje o przeliczeniu świadczenia zawierała pouczenie, że osoba uprawniona do renty rodzinnej jest zobowiązana powiadomić ZUS o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie A. W. (1) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. z 23 listopada 2020 r. znak: (...) jest niezasadne i jako takie podlega oddaleniu.

Zgodnie art. 68 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53 ze zm.) dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej do czasu ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia. Zatem prawo do renty rodzinnej dla dzieci, które ukończyły 16 lat życia, z

zastrzeżeniem do ukończenia nauki w szkole (pkt. 2), jest wyjątkiem od zasady przysługiwania tego prawa wszystkim dzieciom, które nie skończyły jeszcze 16 roku życia (pkt. 1) (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2004 r., I UK 3/04, z dnia 5 lipca 2012 r., I UK 65/12 i z dnia 3 sierpnia 2012 r., I UK 96/12). Dalsze objęcie świadczeniem uzależnione jest od spełnienia odrębnych przesłanek, tj. kontynuacji nauki bądź całkowitej niezdolności do pracy lub samodzielnej egzystencji. Nie budzi więc wątpliwości, że celem renty rodzinnej jest zapewnienie uprawnionemu członkowi rodziny niezbędnego źródła utrzymania, które utracił z powodu śmierci ubezpieczonego. Wsparcie finansowe powodowane wiekiem, stanem zdrowia, bądź pobieraniem nauki w szkole, pozwala na godziwą egzystencję osób, które ze wskazanych przyczyn nie są zdolne lub nie mają możliwości samodzielnego zarobkowania.

W rozpatrywanej sprawie bezspornym jest, że odwołujący A. W. (1) w okresie od 24 stycznia 2019 r. do 31 sierpnia 2019 r. nie kontynuował nauki oraz nie poinformował organu rentowego o zaprzestaniu kontynuowania nauki. Wyplacona mu w tym okresie renta rodzinna stanowi zatem świadczenie nienależnie pobrane. Świadczenie pobierane nienależnie rodzi po stronie ubezpieczonego obowiązek jego zwrotu na zasadach określonych w treści art. 138 powołanej ustawy emerytalnej. Zasady wynikające z treści art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 266 ze zm.), o ile nie są odmiennie uregulowane w art. 138, znajdują pełne zastosowanie w stosunku do osób, które pobrały nienależnie świadczenia. Stosownie do treści art. 138 ust. 1 osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. W myśl ust. 2 za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się: świadczenia wypłacone pomimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania, a także świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia. Mając na względzie okoliczność, że ubezpieczony pobierał świadczenie z tytułu renty rodzinnej w okresie od 1 lutego 2019 r. do 31 sierpnia 2019 r. pomimo wystąpienia okoliczności powodującej ustanie prawa do jej wypłaty (zaprzestanie pobierania nauki), przy czym został pouczony o obowiązku każdorazowego informowania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o zaprzestaniu nauki, stosownie do treści powołanego przepisu, zobowiązany jest do zwrotu nienależnie pobranych kwot.

Sąd Okręgowy miał przy tym na uwadze, że ubezpieczony był świadomy tego, że utracił status ucznia, a tym samym, że uprawnienie do pobierania przez niego renty rodzinnej wygasło. Nie zasługiwał na uwzględnienie argument odwołującego, że nie został pouczony o obowiązku informowania organu rentowego o zaprzestaniu pobierania nauki. Sąd Okręgowy zważył, że organ rentowy dochował wszystkich obowiązków nakreślonych przez przepisy ustawy. Jak wynika bowiem z treści decyzji z 6 września 2018 r., decyzja ta została wydana w stosunku do pełnoletniego już wówczas ubezpieczonego (a nie do rodzica), a odwołujący A. W. (1) był w jej treści pouczony o konieczności powiadomienia organu rentowego o zaprzestaniu kontynuowania nauki. Za należyte pouczenie można uznać tylko takie, które jest wyczerpujące i wyraźne. Pouczenie musi być zgodne z aktualnie obowiązującymi przepisami i zrozumiałe dla osoby, do której jest kierowane. W ocenie Sądu pouczenie było konkretne, gdyż jasno wskazywało, że w sytuacji zaprzestania kształcenia, uprawniony nie może dalej pobierać renty rodzinnej.

W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy przyjmując brak prawa A. W. (1) do pobierania świadczenia z tytułu renty rodzinnej, jak również posiadanie przez ubezpieczonego świadomości tego faktu przy pobieraniu świadczenia w związku ze stosownymi pouczeniami, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie oddalił, o czym orzekł w sentencji wyroku.

Podnoszona przez odwołującego okoliczność dotycząca wypadku jego matki A. W. (3), jej pobytu w szpitalu pozostaje bez znaczenia dla kwestii zasadności wydania przez organ rentowy decyzji z 23 listopada 2020 r. Przedmiotem niniejszego postępowania było bowiem jedynie to, czy odwołujący w okresie od 1 lutego 2019 r. do 31 sierpnia 2019 r. pobierał rentę rodzinną jako świadczenie nienależne i czy w konsekwencji jest zobowiązany do jej zwrotu. Przyczyny niedopełnienia przez ubezpieczonego obowiązku powiadomienia organu rentowego o zaprzestaniu pobierania nauki pozostają nieistotne dla rozstrzygnięcia. Okoliczności te mogą mieć jednak znaczenie wobec zawartego w odwołaniu wniosku o odstąpienie od żądania zwrotu nienależnego świadczenia na podstawie art. 84 ust. 8 ustawy z dnia 13

października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych – jedną z przesłanek odstąpienia żądania przez organ rentowy w całości lub w części może być bowiem zła sytuacja finansowa wnioskodawcy czy wypadek losowy. Wniosek ten powinien być jednakże rozpoznany przez organ rentowy w drodze decyzji, zatem Sąd Okręgowy przekazał wniosek do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...)w W..

SSO Renata Gąsior

ZARZĄDZENIE

(...)